

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο - 10^ος αλ. & 900-1900

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο - 10^ο αι. & 900-1900

1. Η αρχιτεκτονική του Ισλάμ από τον 7^ο - 10^ο αι.

A. Περίοδος καλίφηδων μετά τον θάνατο του Μωάμεθ

B. Περίοδος κυριαρχίας

- **Ομαγιάδων (658-759)**
- **Αββασίδων (750 μέχρι την μογγολική διείσδυση)**

2. Περίοδος τοπικών δυναστειών μετά τον κατακερματισμό του ισλαμικού κόσμου

3. Η αρχιτεκτονική των Σελτζούκων και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

-Ισλαμικός κόσμος : Τι είναι;

-Όλες οι χώρες όπου η πλειοψηφία των κατοίκων αποτελείται από μουσουλμάνους.

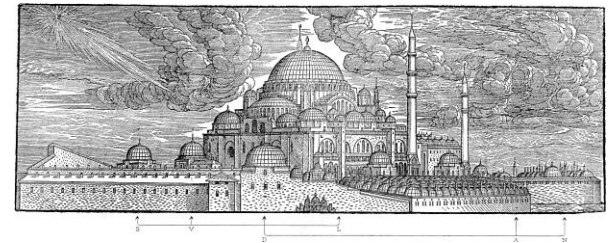
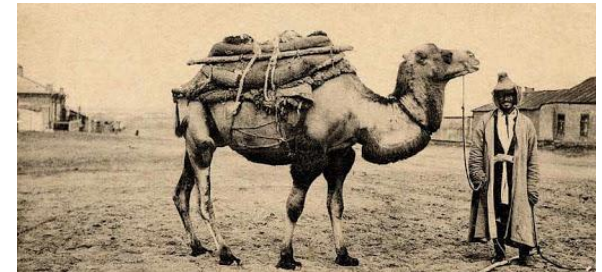
-Πέρα από το θρησκευτικό στοιχείο, οι χώρες θεωρούν τον εαυτό τους «ισλαμικές» για ιστορικούς και πολιτιστικούς λόγους.

-Dar – al – Islam και dar al – harb

Ο οίκος του Ισλάμ : το σύνολο των περιοχών όπου ισχύει η σααρία (saria) = ισλαμικός νόμος

Κοινή πίστη, αποδεκτός νόμος = εγγυήσεις στα μέλη της «ούμμας»

Ο οίκος του πολέμου : οι χώρες όπου δεν ίσχυε ο ισλαμικός νόμος

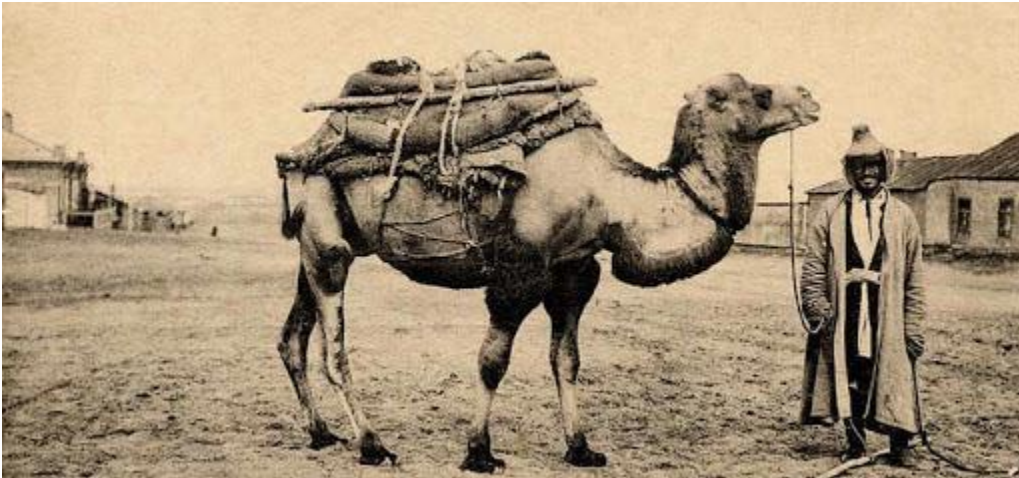
Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι.

❖ Κεντρική και βόρεια Αραβική Χερσόνησος
: μικρές πόλεις – εμπορικά κέντρα – σταθμοί

❖ Καραβάνια - Ο «δρόμος του μεταξιού»

❖ Ιουστινιανός!

Dover
Coloring
Book

Byzantine Fashions

Tom Tierney

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι.

❖ Μωάμεθ 571 - 632

622 «Έτος Εγίρας»

Διωγμοί μουσουλμάνων από Μέκκα

Εγίρα = μετανάστευση

Υάθριμπ «Μεδίνα» = η πόλη του Προφήτη

Μωάμεθ:

πολυδιάστατη προσωπικότητα:

Αρχηγός κράτους – ανώτατος δικαστής – μέγας

διπλωμάτης – στρατιωτικός ηγέτης

Σειρά από πολεμικές διαμάχες για υπερίσχυση των μουσουλμάνων

Πηγή: Marco Miotto – Ισλαμικός κόσμος

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

7^{ος} αι.

Ηράκλειος 610

Flavius Heraclius Augustus

Κρίση Σλάβοι, Πέρσες, λοιμοί

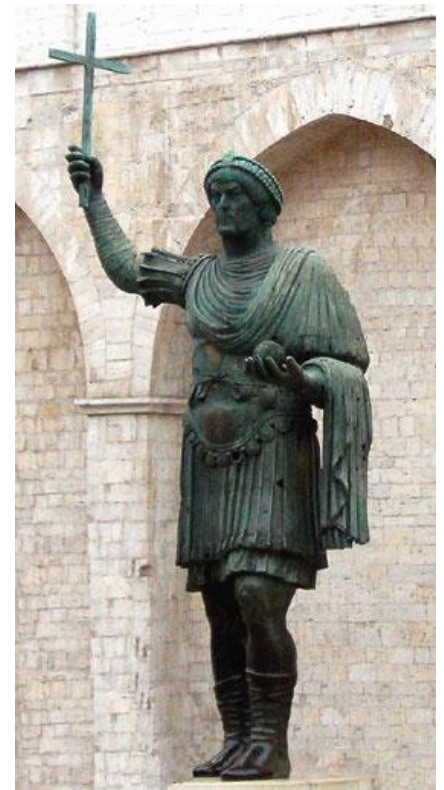
Αίγυπτος

Εσωτερική αναδιάρθρωση

«ΘΕΜΑΤΑ»

1. Χριστιανική πίστη
2. Ρωμαϊκή διοικητική οργάνωση και νομοθεσία
«Πιστός εν Χριστώ Βασιλεύς»
3. Ελληνική γλώσσα και παιδεία

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι.

❖ 632 Οι 4 «Ορθά καθοδηγούμενοι χαλίφηδες»

❖ 661-750 Δυναστεία Ομαγιαδών

❖ 751 -1258 Δυναστεία Αββασιδών

Διακρίνουν την τέχνη και την
αρχιτεκτονική σε δύο περιόδους

Αντικείμενα από τις συλλογές του Μουσείου του Λόβλαντ

«Οι μαύρες σημαίες των Αββασιδών»
Κανάλι του YouTube, 2014. Η εικόνα είναι μια αναπαραγωγή από το βιβλίο «Οι μαύρες σημαίες των Αββασιδών» του Μάρκο Μιόττο, εκδόσεις Πατάκης, 2014. Η εικόνα απεικονίζει τέσσερις διαφορετικές σημαίες που χρησιμοποιήθηκαν από τους Αββασίδες. Η πρώτη σημαία είναι μαύρη με λευκά αραβικά γράμματα. Η δεύτερη σημαία είναι μαύρη με κίτρινες και λευκές λωρίδες και λευκό κέρας. Η τρίτη σημαία είναι μαύρη με λευκά αραβικά γράμματα. Η τέταρτη σημαία είναι μαύρη με κόκκινο και λευκό περίγραμμα και λευκό κέρας. Η εικόνα είναι μια αναπαραγωγή από το βιβλίο «Οι μαύρες σημαίες των Αββασιδών» του Μάρκο Μιόττο, εκδόσεις Πατάκης, 2014.

Μάρκο Μιόττο, «Οι μαύρες σημαίες των Αββασιδών», 2014. Η εικόνα είναι μια αναπαραγωγή από το βιβλίο «Οι μαύρες σημαίες των Αββασιδών» του Μάρκο Μιόττο, εκδόσεις Πατάκης, 2014.

Οι μαύρες σημαίες των Αββασιδών

Marco Miotto –Ισλαμικός
κόσμος

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι.

❖ 632 – 661

Οι 4 «Ορθά καθοδηγούμενοι χαλίφηδες»

❖ Πρώιμη περίοδος αρχιτεκτονικής

❖ Λιτή αρχιτεκτονική που θα αλλάξει ριζικά κατά τις επόμενες περιόδους

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι.

❖ Πρωτεύουσα Δαμασκός

❖ Ομαγιάδες

Εξέλιξη ελληνιστικής και παλαιοχριστιανικής
αρχιτεκτονικής

❖ Ισπανία

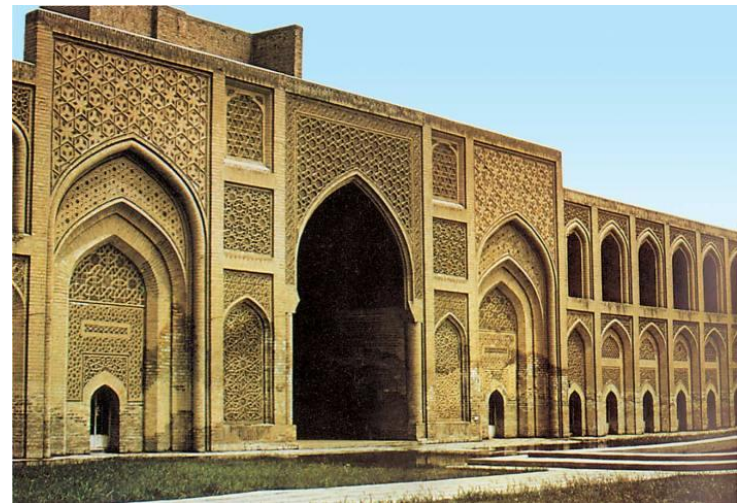
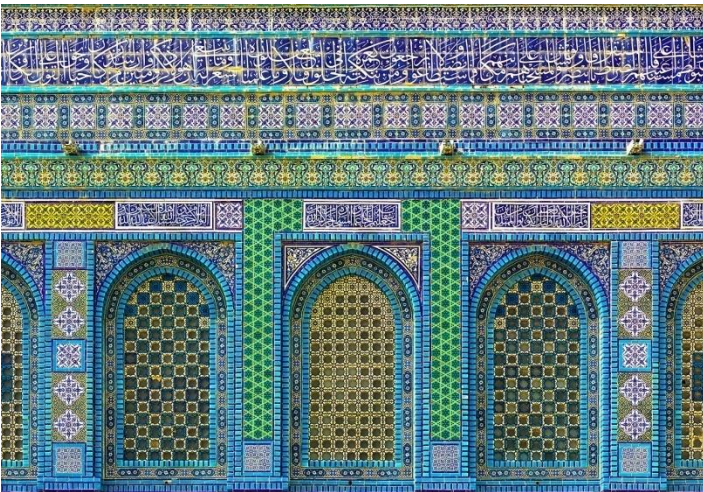
Διατήρηση αρχιτεκτονικής Ομαγιαδών

❖ Πρωτεύουσα Βαγδάτη

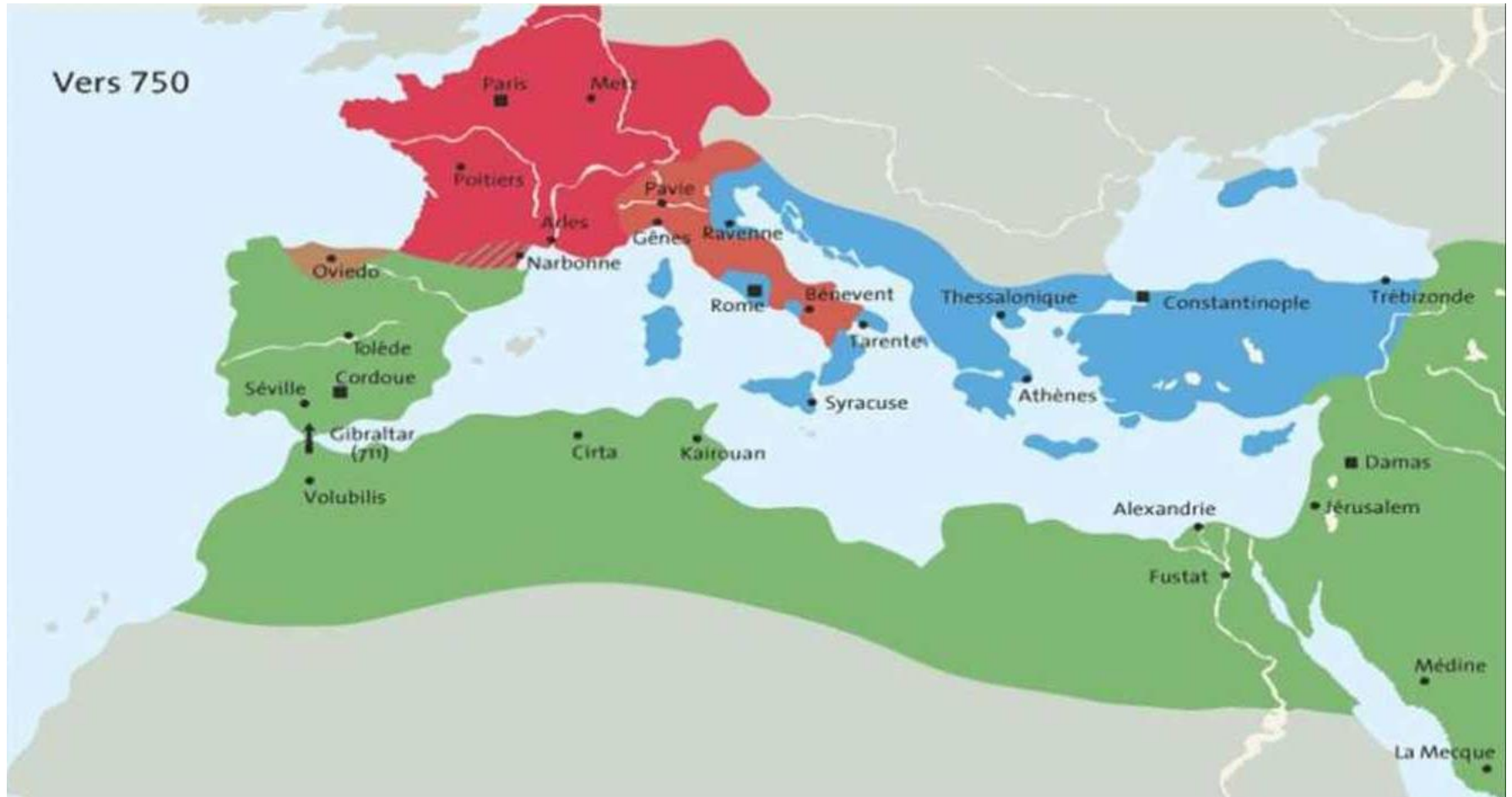
❖ Αββασίδες

Επικράτηση ανατολικών στοιχείων
Περσικών όχι συριακών

❖ Κρήτη δεν σώζεται τίποτα

Ομαγιάδες 660-750

 Royaume franc (768)

 Califat omeyyade dans sa plus grande extension

 Royaume des Asturies

 Royaume lombard

 Empire byzantin (Constantin V Copronyme)

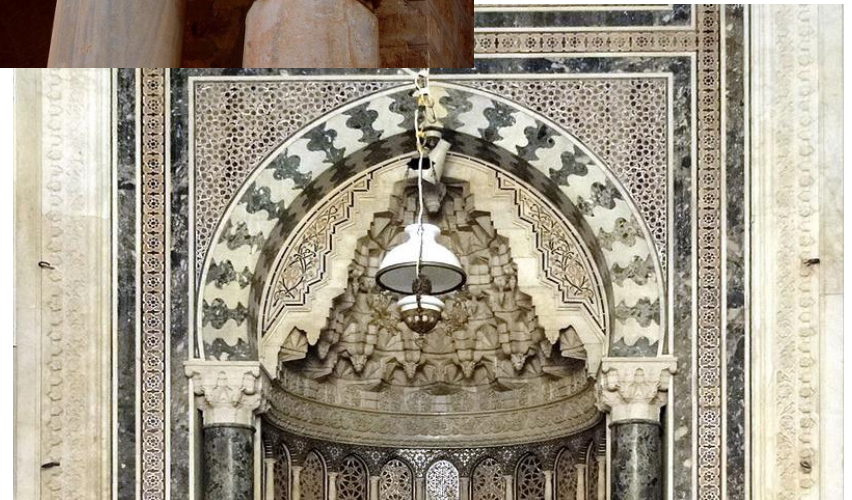
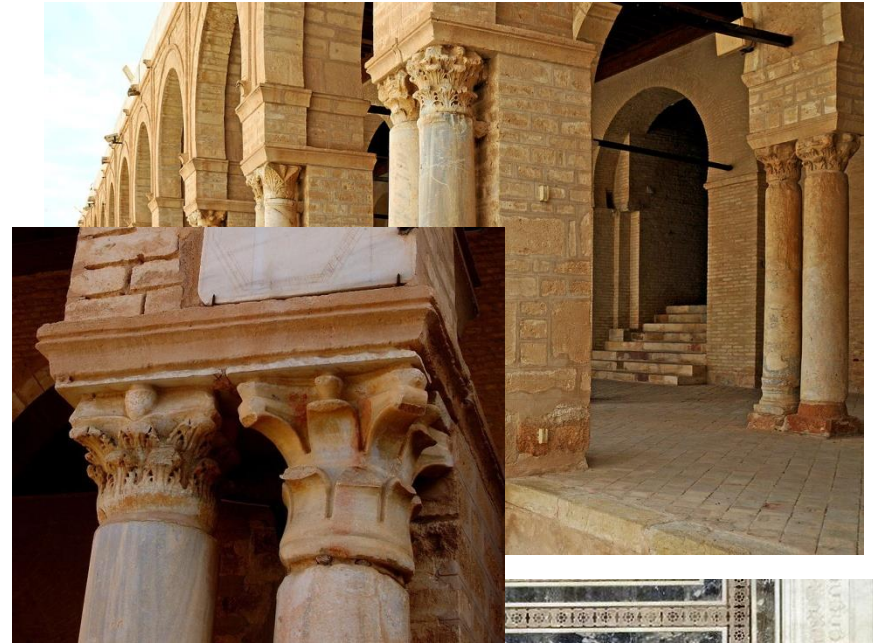
Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι.

❖ Υλικά και τρόποι δομής

Ομαγιάδες 660-750

- ❖ Λαξευτές τοιχοποιίες
- ❖ Τόξα από λαξευτούς θολίτες
- ❖ spolia
- ❖ Κατεργασία αυτοφυούς υλικού
- ❖ Τούβλα
- ❖ Ψηφιδωτά
- ❖ Μαρμαροθετήματα
- ❖ Ορθομαρμαρώσεις
- ❖ Κτιστοί θόλοι – σφαιρικά τρίγωνα – κυλινδρικοί με εγκάρσια τόξα
- ❖ Ξύλινες κατασκευές

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

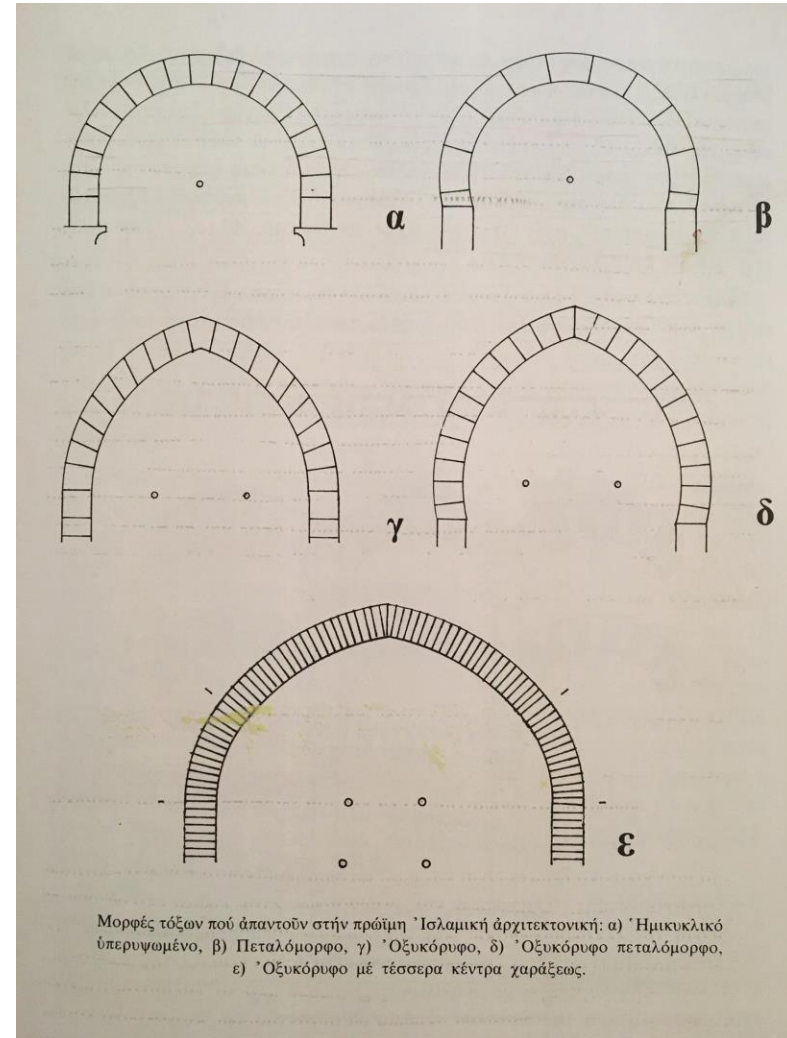
7^ο – 10^ος αι.

❖ Μορφές και αρχιτεκτονικά στοιχεία

- ❖ Ελληνορωμαϊκά και παλαιοχριστιανικά στοιχεία
- ❖ Κυμάτια – επάλληλα διακοσμητικά πλαίσια
- ❖ spolia

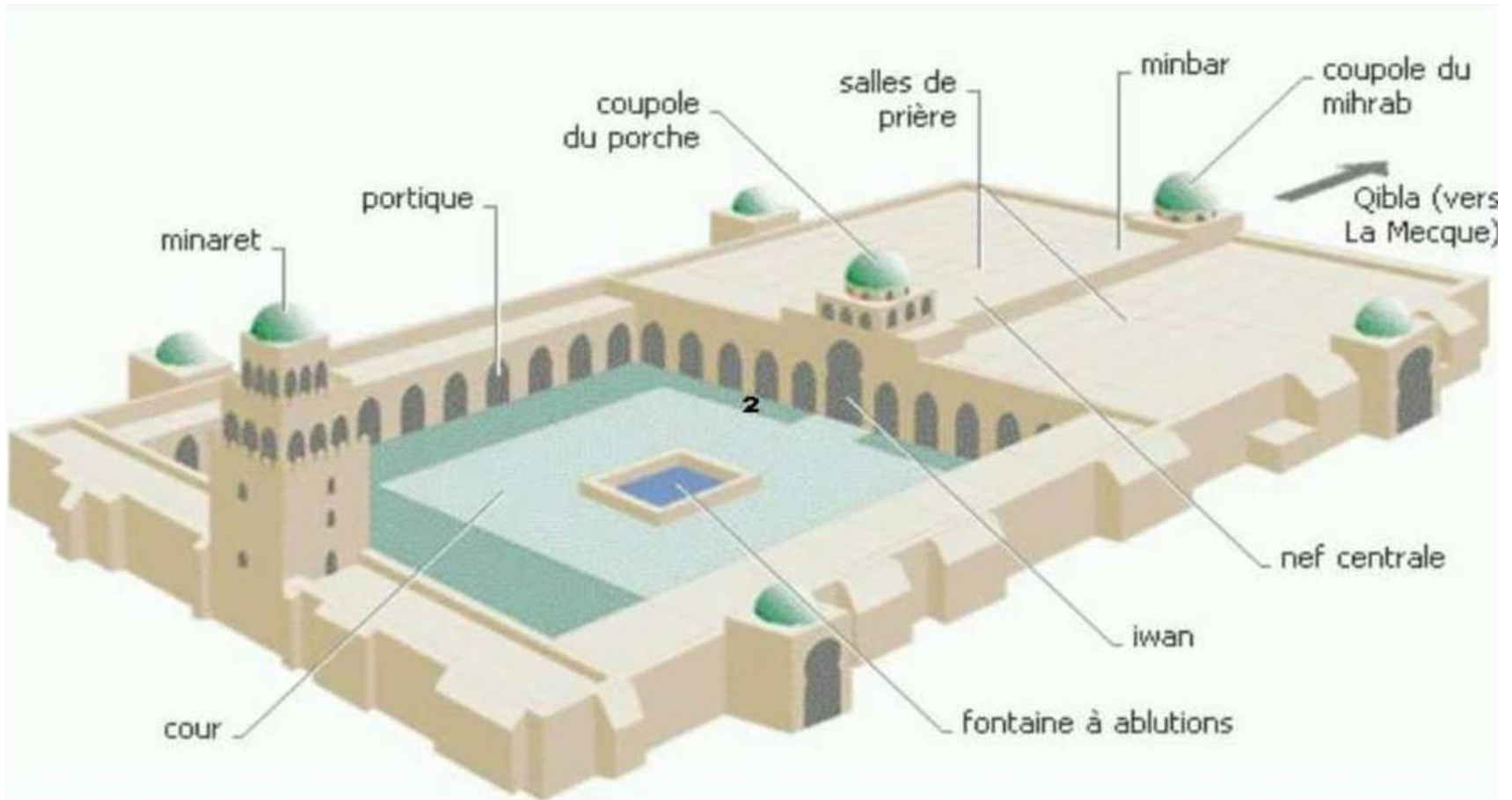
❖ Τόξα

- A) ημικυκλικά ελαφρώς υπερυψωμένα
- B) πεταλόμορφα
- Γ) οξυκόρυφα
- Δ) οξυκόρυφα πεταλόμορφα
- Ε) Οξυκόρυφα με 4 κέντρα χάραξης

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο - 10^ος αι. & 900-1900

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι. & 900-1900

❖ Δυναστεία Ομαγιαδών

❖ «Θόλος του Βράχου» 691 Ιερουσαλήμ

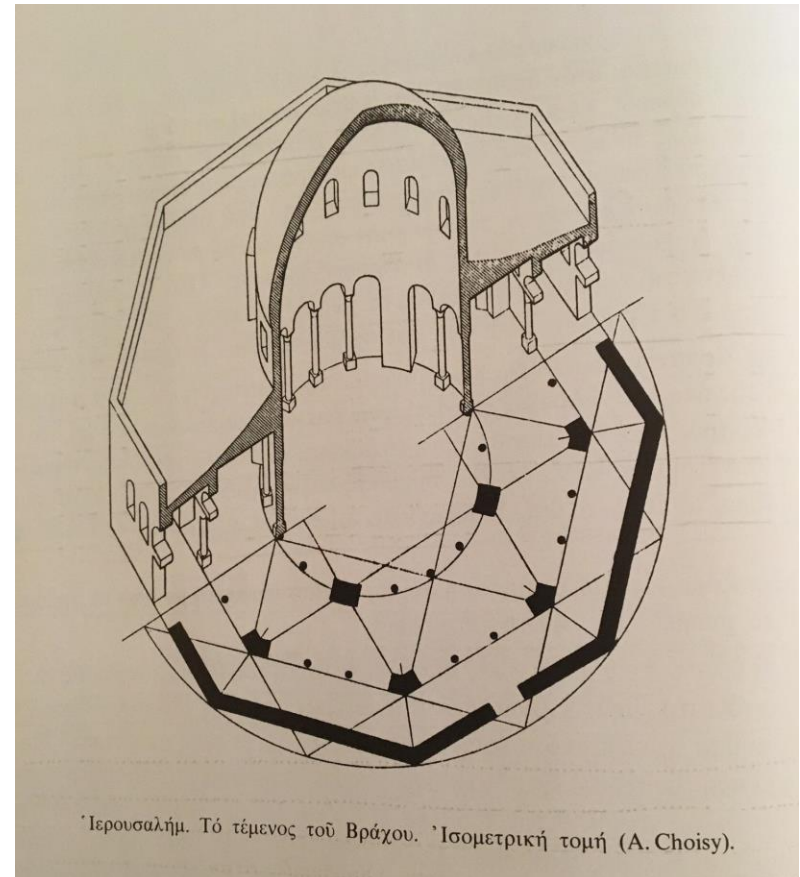

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι. & 900-1900

❖ Δυναστεία Ομαγιαδών

- ❖ «Θόλος του Βράχου» 691 Ιερουσαλήμ
- ❖ Οκταγωνικός εξωτερικά
- ❖ Εσωτερικώς 2 κιονοστοιχίες περιμετρικές
- ❖ 1 στηρίζει τρούλο
- ❖ Τρούλος από ξύλο – επικάλυψη από μεταλλικά φύλλα
- ❖ Μεταγενέστερος διάκοσμος με πλακίδια
- ❖ Ψηφιδωτά – ορθομαρμαρώσεις, ξύλινες οροφές,
- ❖ Διάτρητα θωράκια, διαφράγματα
- ❖ Ομοιότητα με χριστιανική τέχνη Συρίας

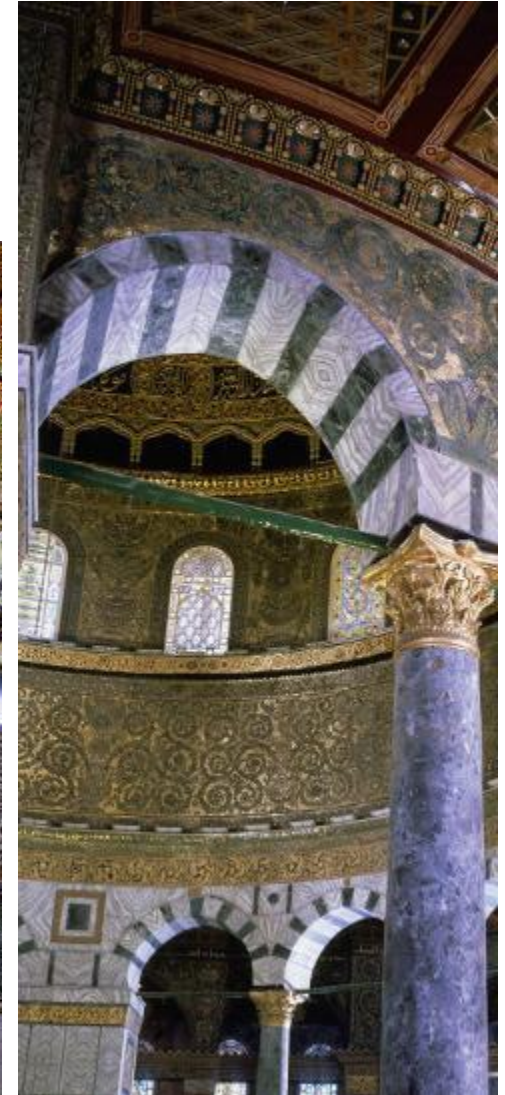
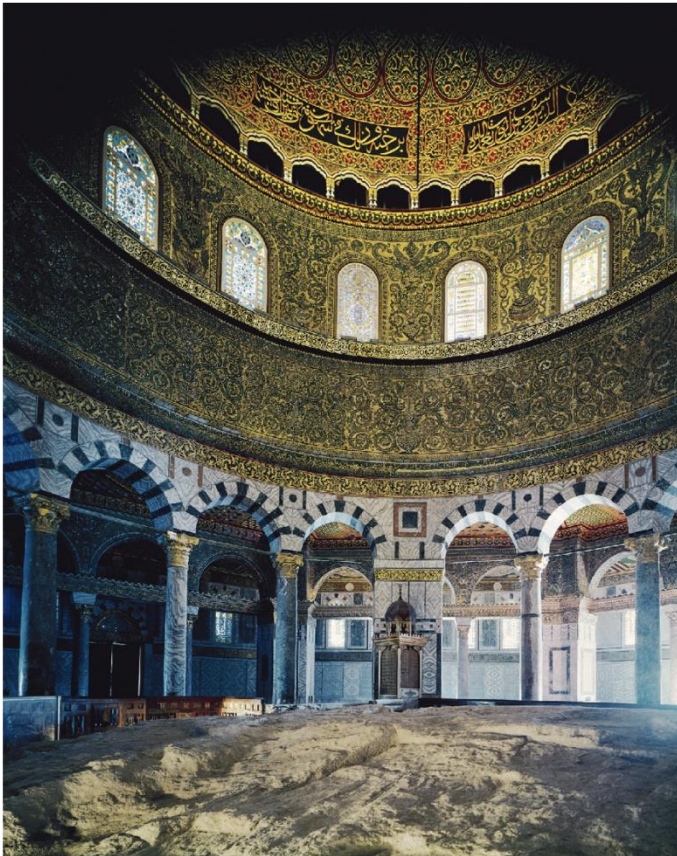
Ιερουσαλήμ. Τό τέμενος του Βράχου. Ίσομετρική τομή (Α. Choisy).

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι. & 900-1900

❖ Δυναστεία Ομαγιαδών

❖ «Θόλος του Βράχου» 691 Ιερουσαλήμ

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο - 10^ος αι. & 900-1900

❖ 661-750 Δυναστεία Ομαγιαδών

❖ Μεγάλο Τζαμί Δαμασκού 706 - 714

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι. & 900-1900

❖ 661-750 Δυναστεία Ομαγιαδών

❖ Μεγάλο Τζαμί Δαμασκού 706 – 714

❖ Στη θέση αρχαίου ιερού

❖ Διατήρησε το εξωτερικό περίγραμμα

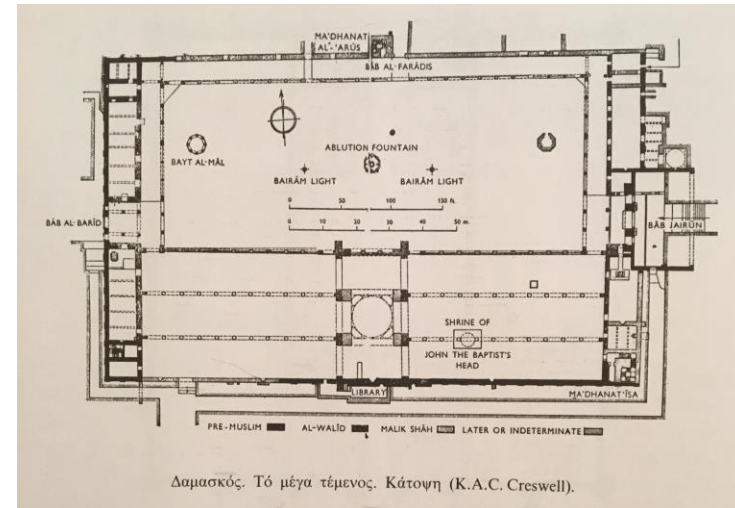
❖ Αυλή

❖ Ευλόστεγη αίθουσα 150X40μ

❖ Εγκάρσιο κλίτος, τρούλος

❖ 3 κλίτη, τοξοστοιχίες

❖ Κιονοστοιχίες διαμορφώνουν την πρόσοψη

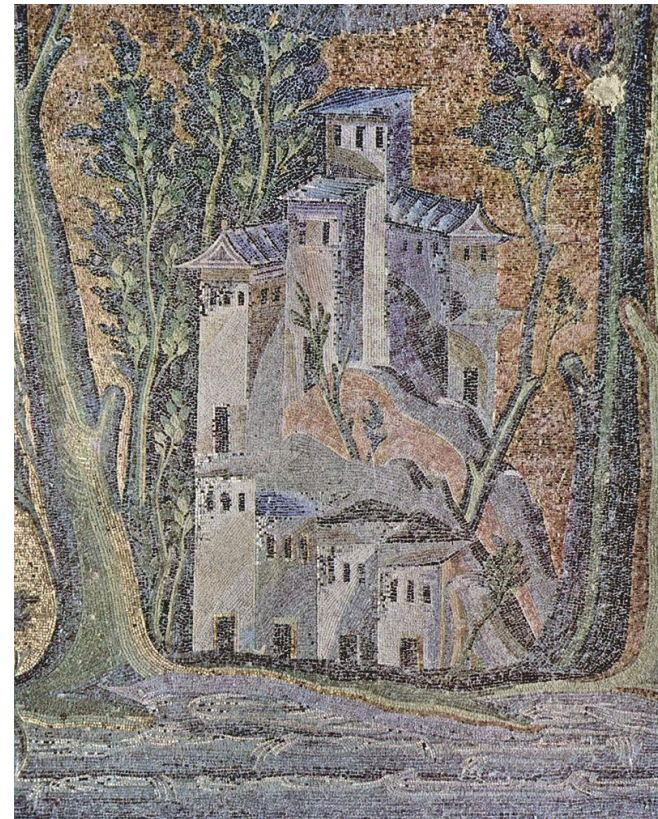
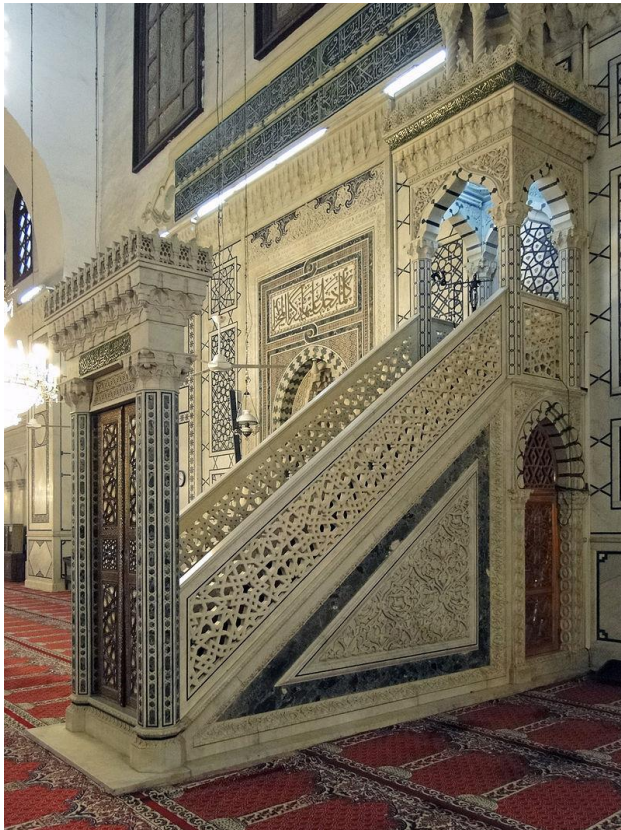

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι. & 900-1900

❖ 661-750 Δυναστεία Ομαγιαδών

❖ Μεγάλο Τζαμί Δαμασκού

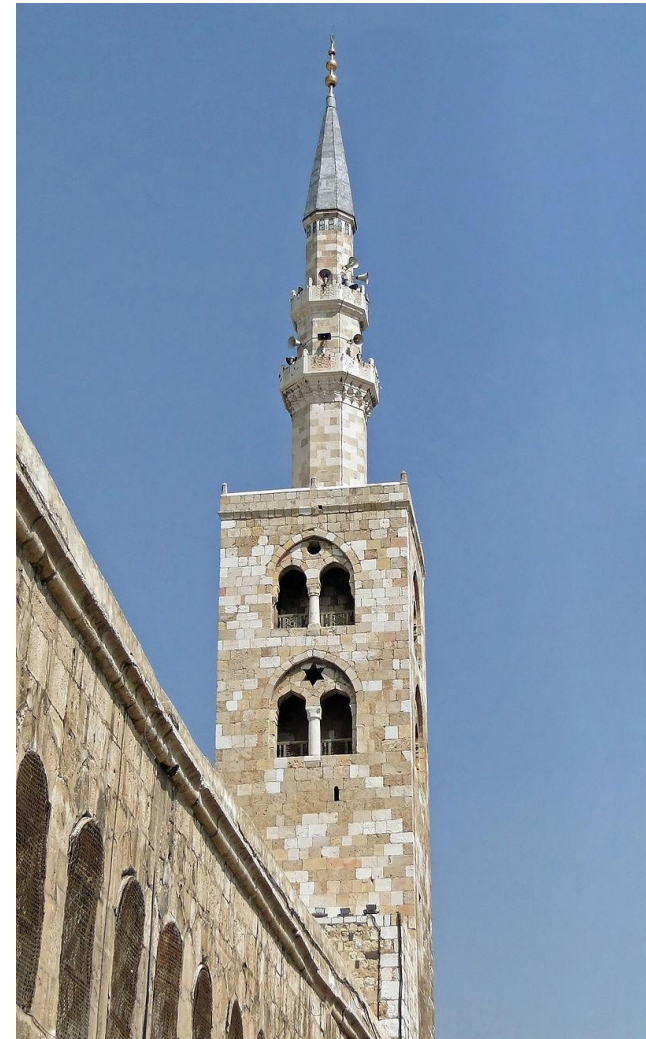
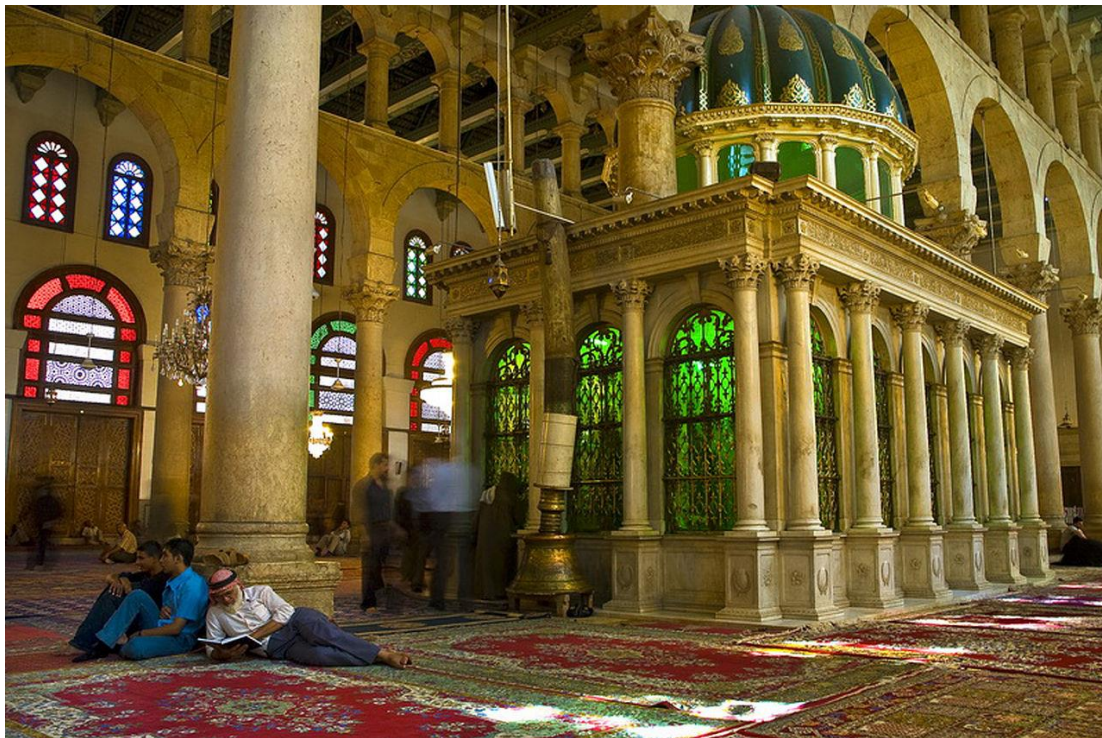

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι. & 900-1900

❖ 661-750 Δυναστεία Ομαγιαδών

❖ Μεγάλο Τζαμί Δαμασκού

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι.

- ❖ 661-750 Δυναστεία Ομαγιαδών
- ❖ Τέμενος Αλ - Ακσά 709
- ❖ Διάφορες φάσεις
- ❖ Ενιαίος υπόστυλος χώρος με ξύλινη αρχικά στέγη

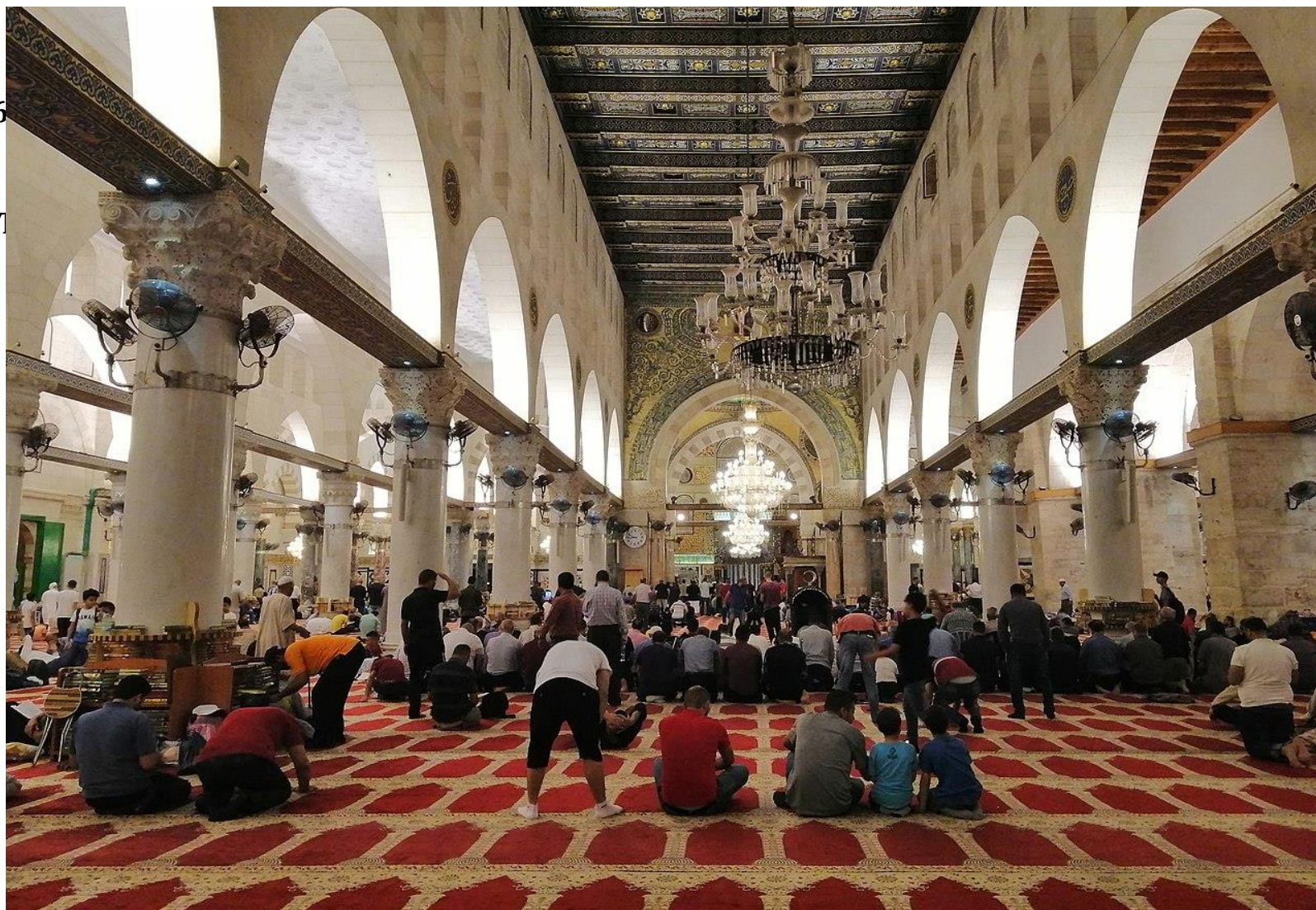

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο - 10^ος αι.

❖ 6

❖ 7

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο - 10^ος αι.

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι.

❖ 661-750 Δυναστεία Ομαγιαδών

❖ Κάστρο στην έρημο της Συρίας

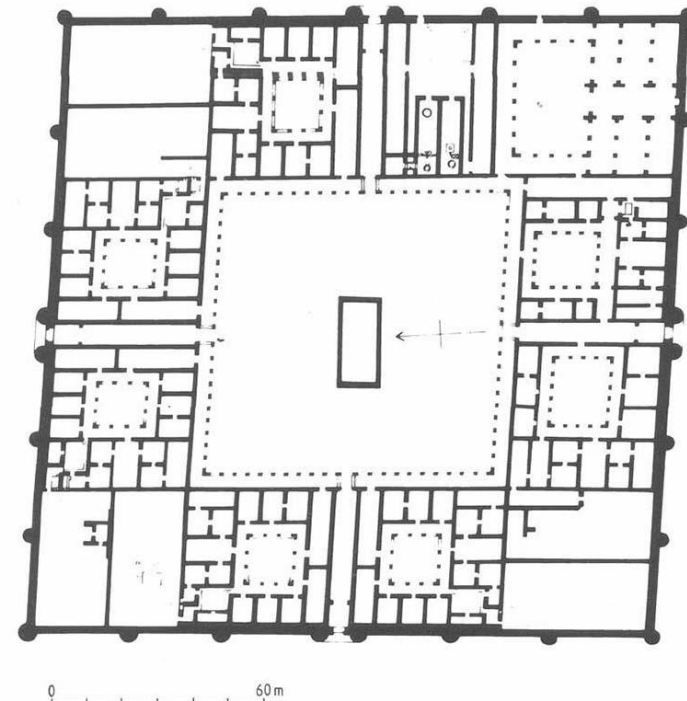
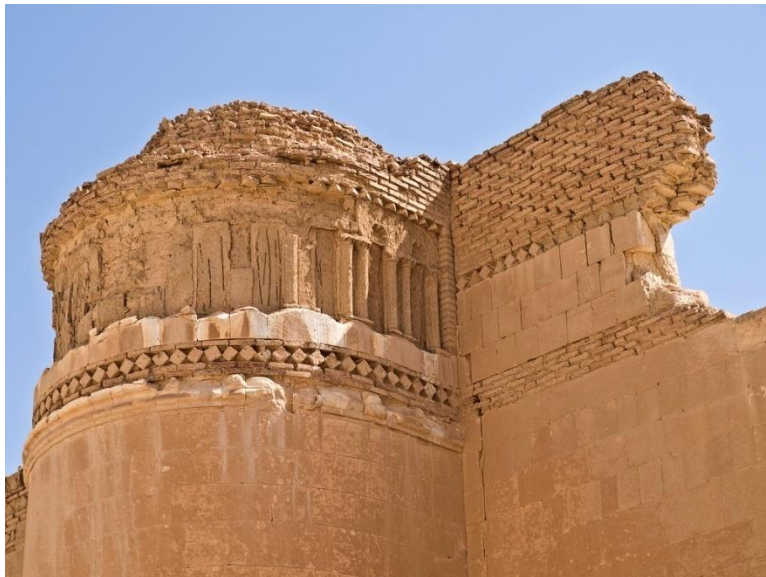
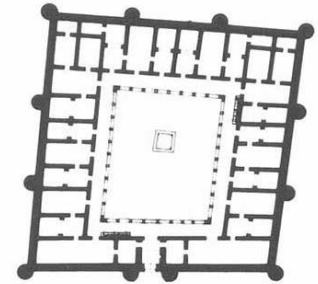
❖ Qasr - Al - Hair

❖ 60 χλμ από Παλμύρα

❖ Δύο περίβολοι ορθογώνιο τείχος 167μ – κυκλικοί πύργοι-

Διαμερίσματα γύρω από κεντρική αυλή

❖ Λείψανα τζαμιού

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι.

❖ 661-750 Δυναστεία Ομαγιαδών

❖ Κάστρο στην έρημο της Συρίας

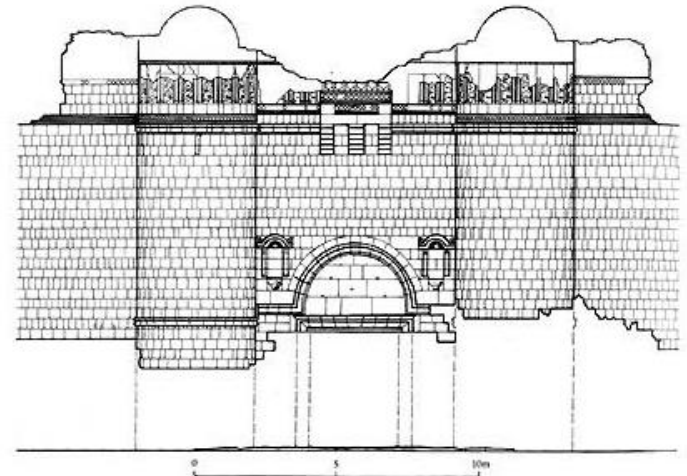
❖ Qasr - Al - Hair

❖ 60 χλμ από Παλμύρα

❖ Δύο περίβολοι ορθογώνιο τείχος 167μ – κυκλικοί πύργοι-

Διαμερίσματα γύρω από κεντρική αυλή

❖ Λείψανα τζαμιού

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^{ος} αι.

❖ 661-750 Δυναστεία Ομαγιαδών

ΠΑΛΑΤΙΑ

❖ Οχυρωμένο παλάτι Mchatta - Αμμάν

❖ Περίβολος 144X144

❖ Πύργοι

❖ Τετράγωνη αυλή

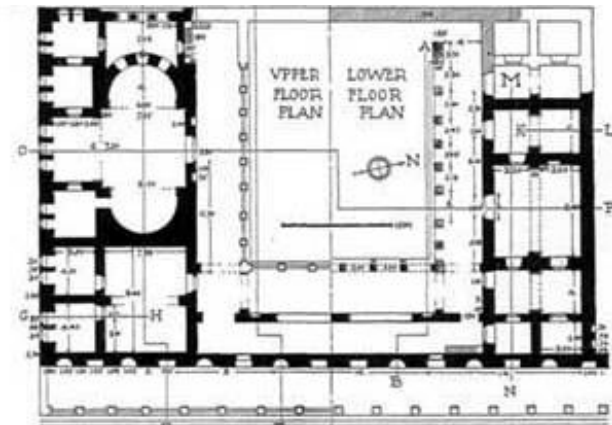
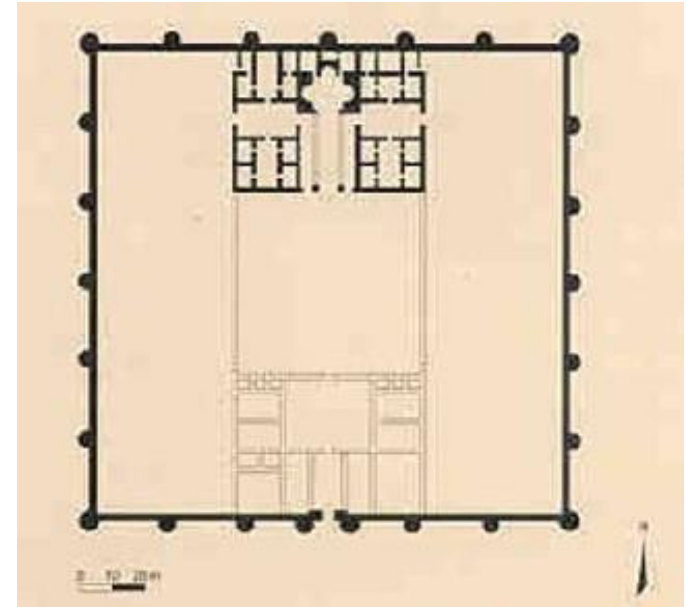
❖ Στο βάθος κύριος χώρος ακροάσεων – τρίκογχος

(Τρίκογχο θρόνου όμοιο με τρίκογχο επισκοπικού μεγάρου Βόσρας)

❖ Σχέση Ομαγιαδών με παλαιοχριστιανική Συρία

❖ Λαξευτή τοιχοποιία

❖ Διακοσμητικά (γεωμετρικά διάχωρα, φυτικά θέματα)

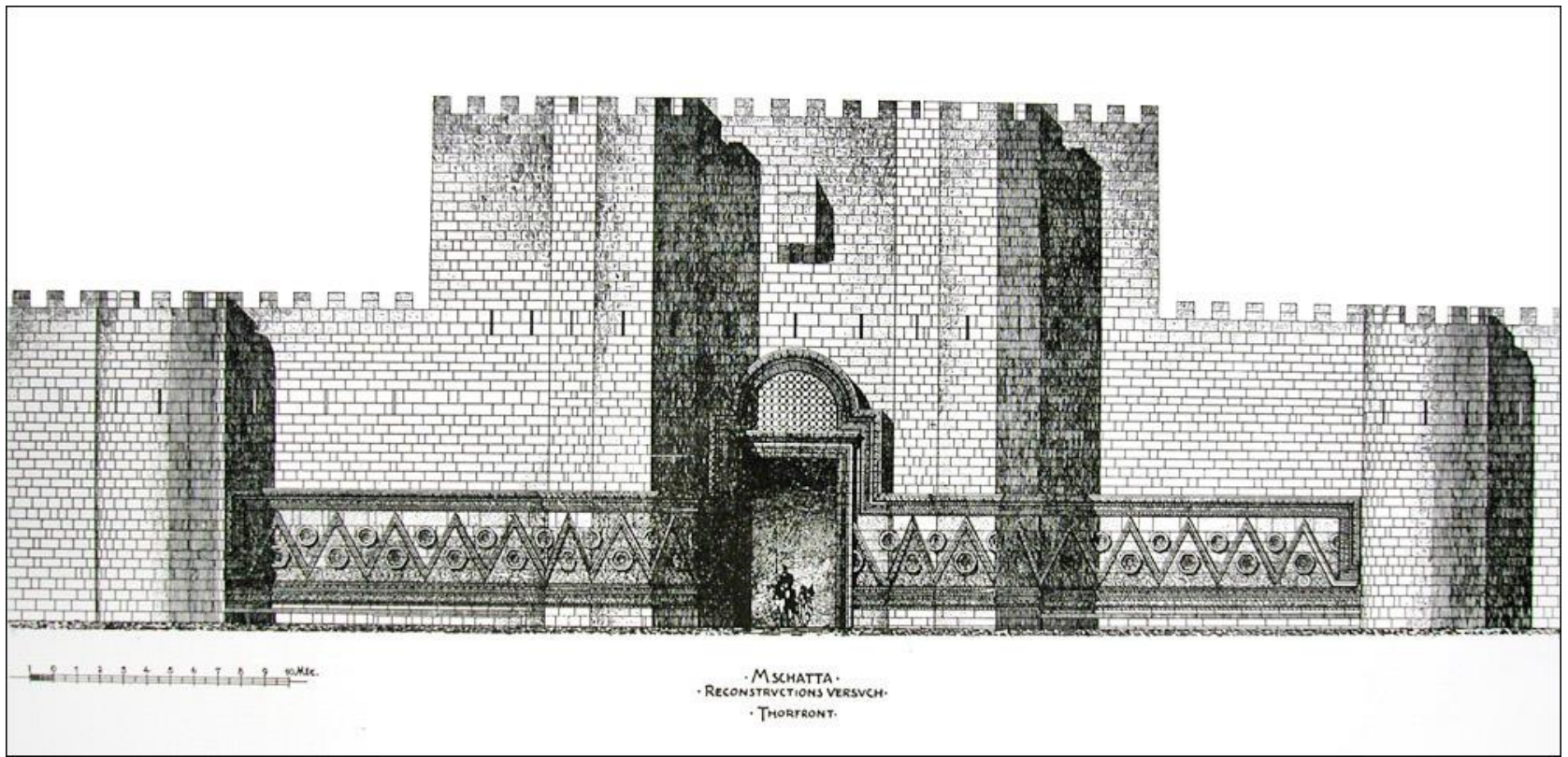
τρίκογχο επισκοπικού μεγάρου Βόσρας

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο - 10^{ος} αι.

❖ 661-750 Δυναστεία Ομαγιαδών

❖ Οχυρωμένο παλάτι Mchatta - Αμμάν 744

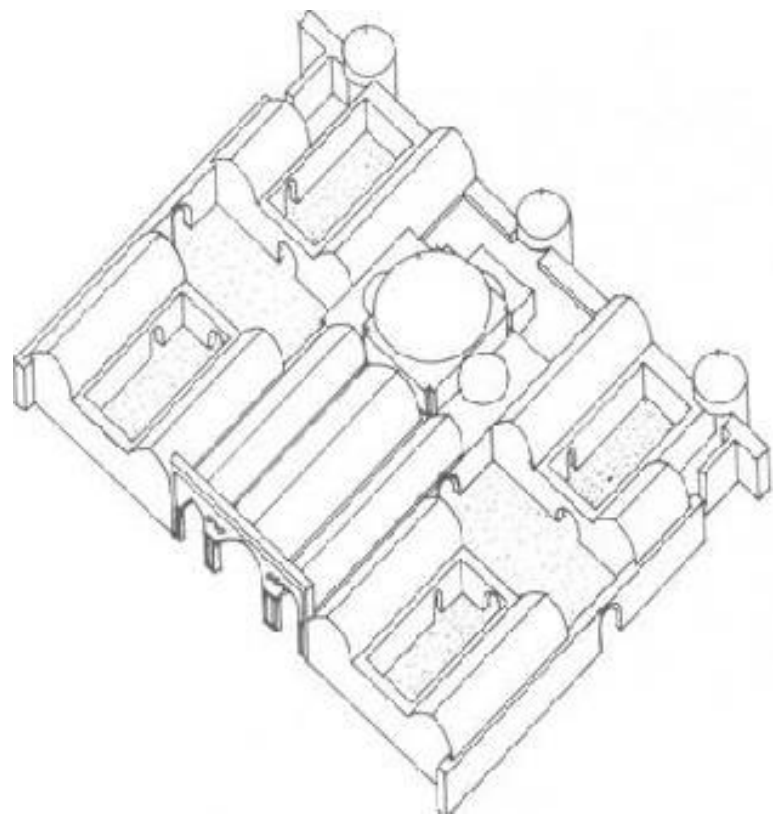
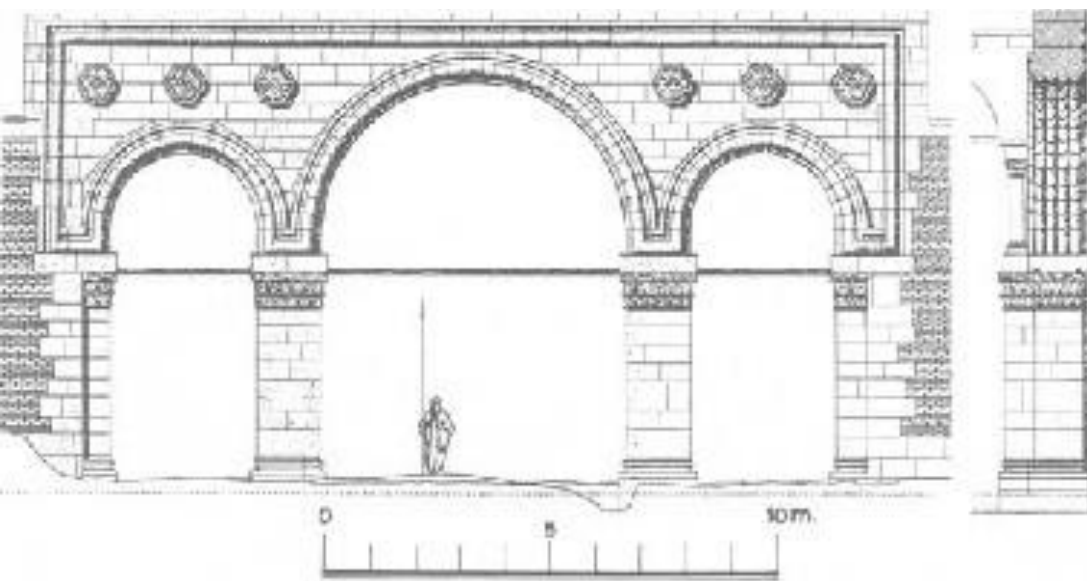

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο - 10^ος αι.

❖ 661-750 Δυναστεία Ομαγιαδών

❖ Οχυρωμένο παλάτι Mchatta - Αμμάν 744

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι.

❖ 661-750 Δυναστεία Ομαγιαδών

❖ Οχυρωμένο παλάτι Qasr - at - Tuba

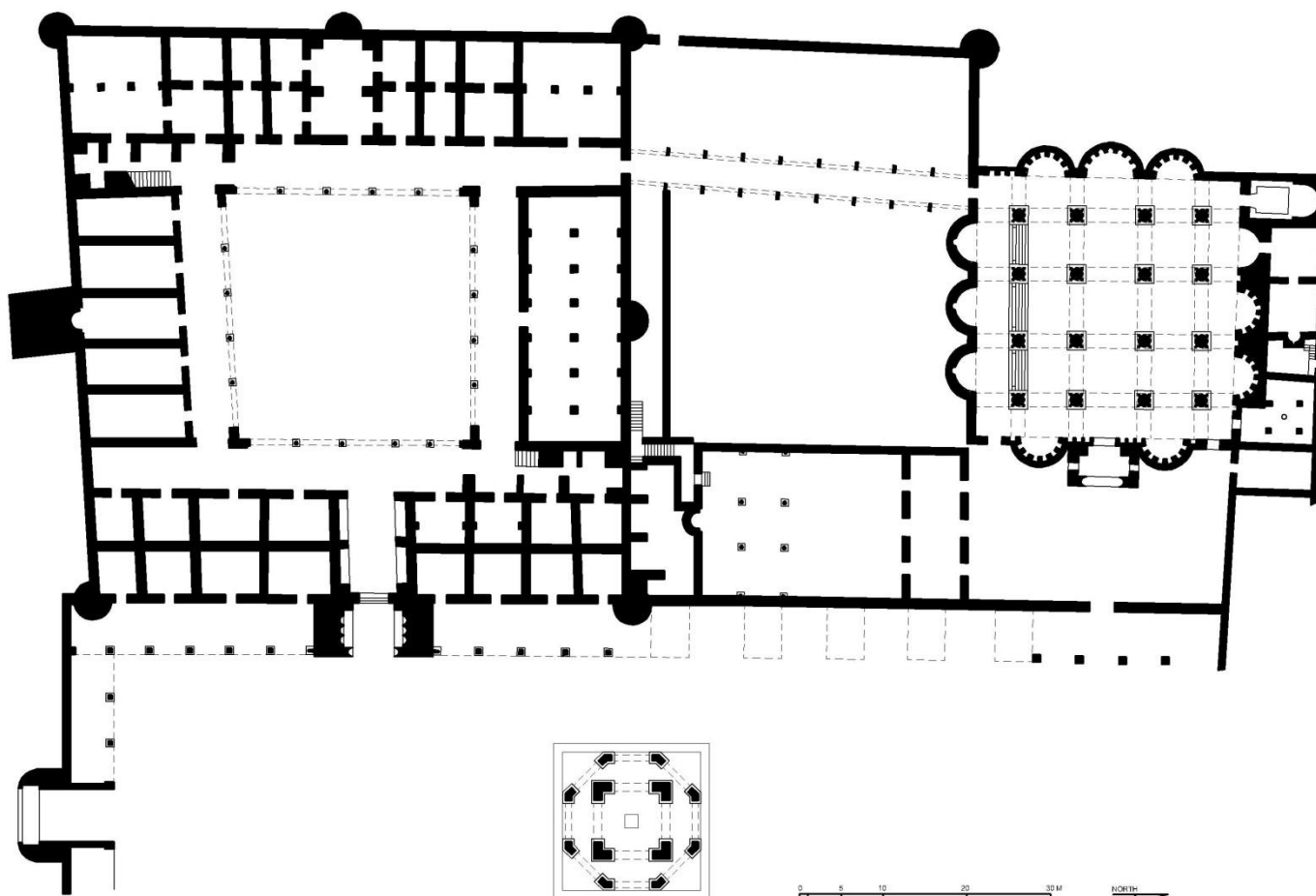

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο - 10^ος αι.

❖ 661-750 Δυναστεία Ομαγιαδών

❖ Οχυρωμένο παλάτι Kirbat - Al - Mafjar

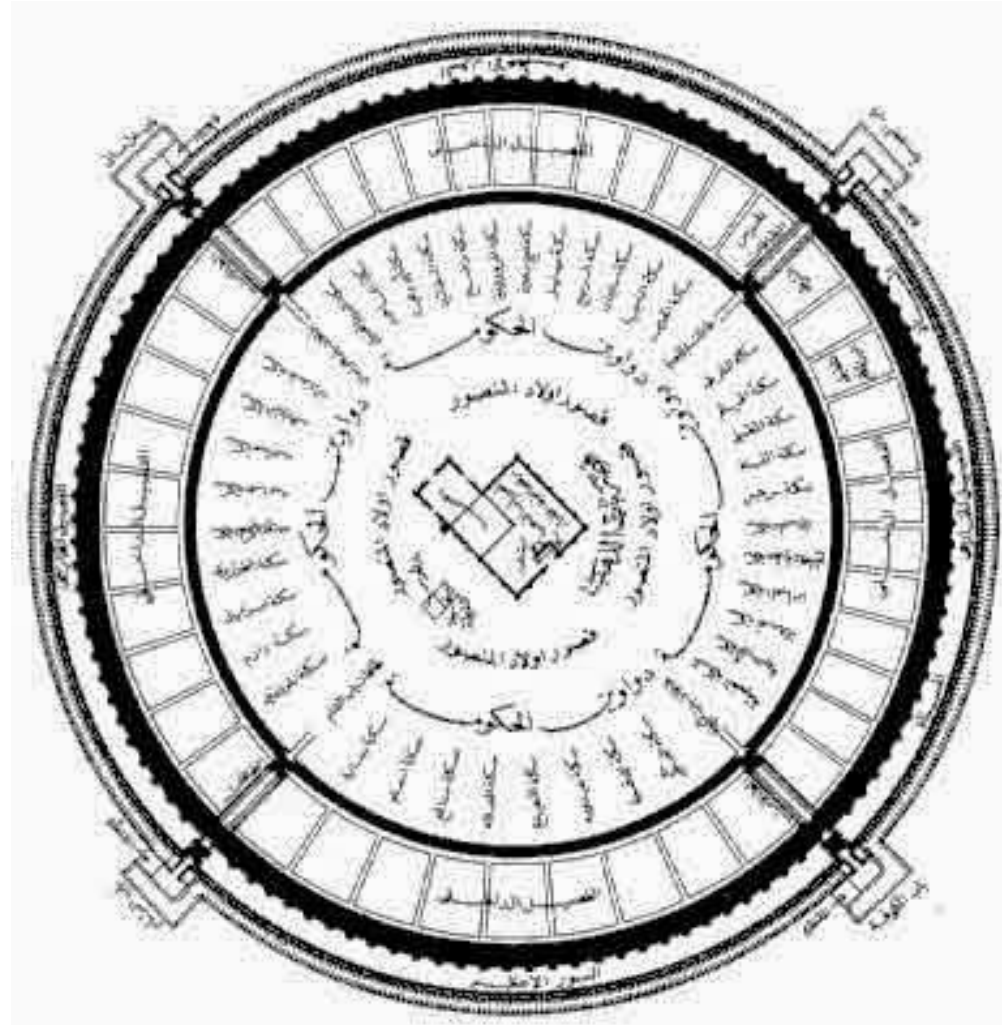
Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι.

❖ Υλικά και τρόποι δομής

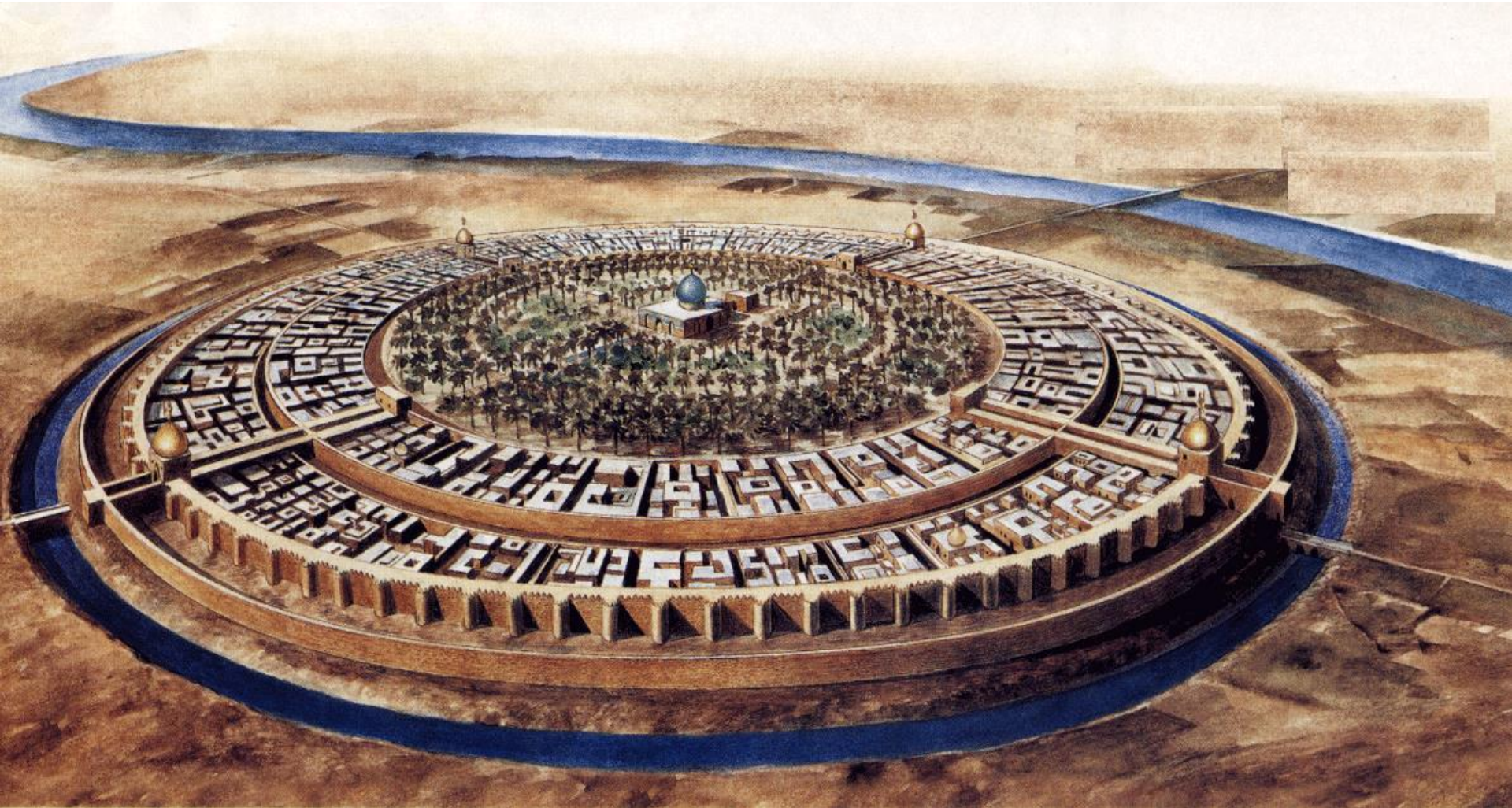
Αββασίδες

- ❖ Μεταφορά πρωτεύουσας στη Βαγδάτη
- ❖ Σχεδιασμός πόλης
- ❖ Βαγδάτη κύκλος 762
- ❖ Συμβολισμός
- ❖ Ουρανός –κοσμόγραμμα
- ❖ Κύκλος – 4 πύλες
- ❖ Ακτινωτοί δρόμοι
- ❖ Διάμετρος 2.650μ.
- ❖ Τείχη από ωμά τούβλα – τάφρος

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο - 10^ος αι.

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

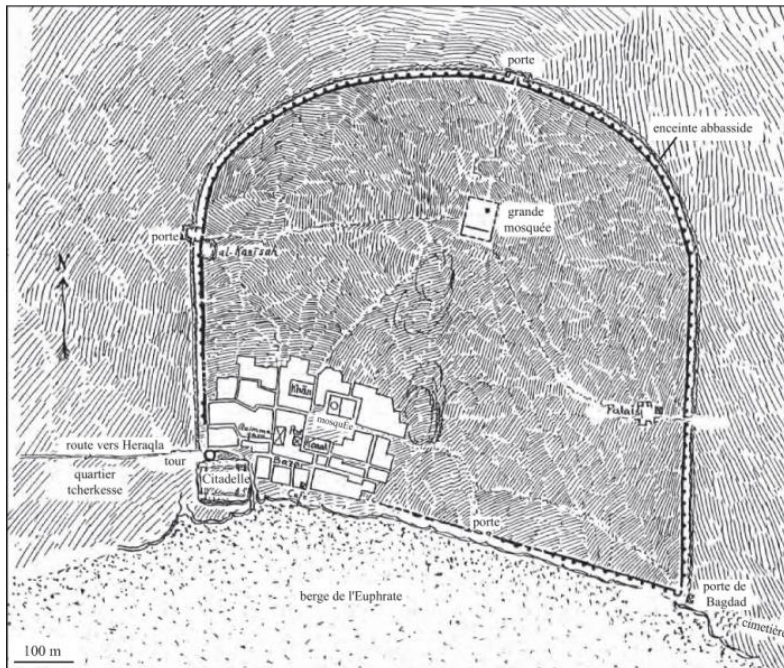
7^ο – 10^ος αι.

❖ Υλικά και τρόποι δομής

Αββασίδες

❖ Ράκκα

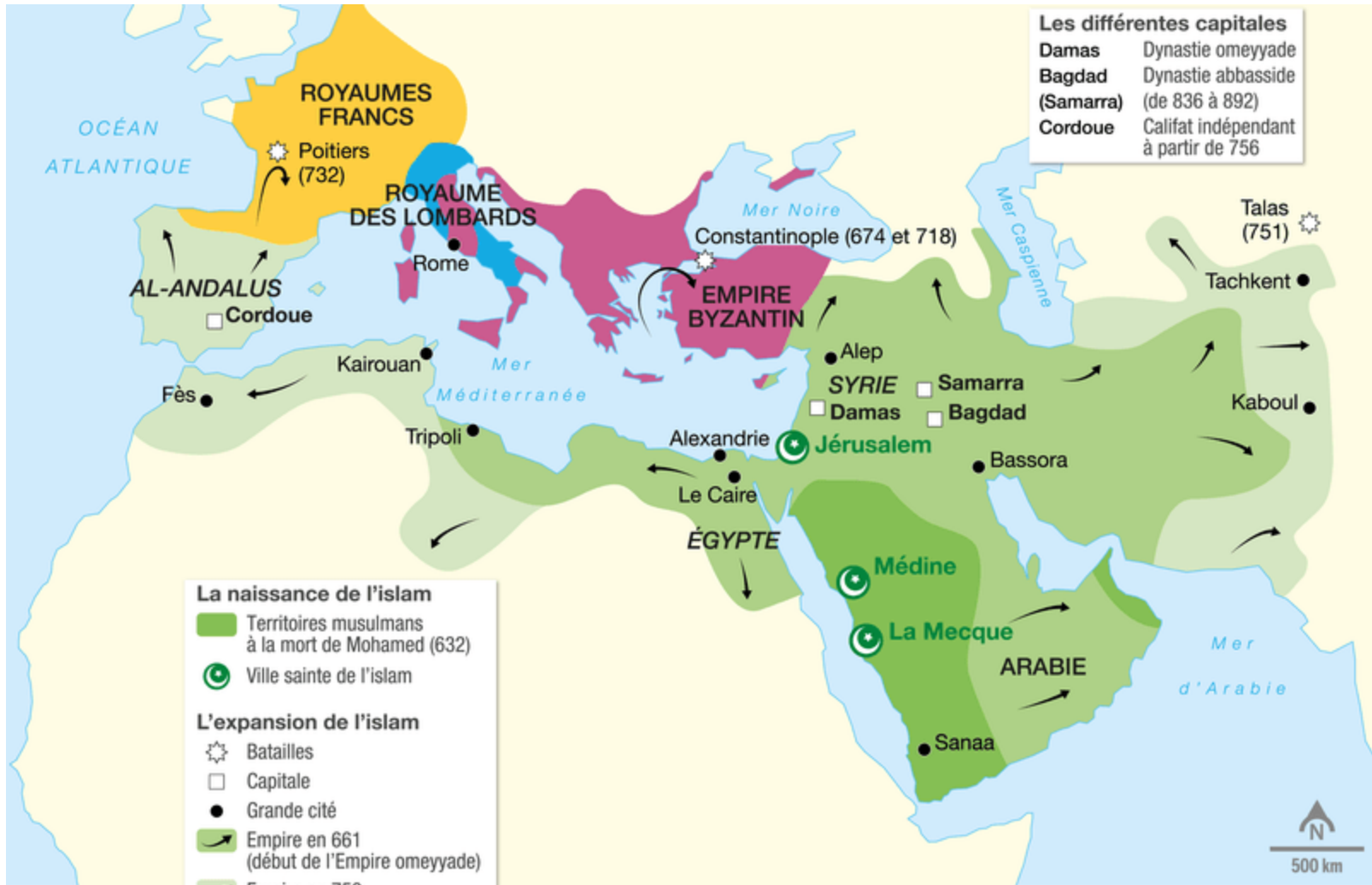
❖ Πεταλόμορφη

(D'après Herzfeld, 1911 ; plan original en allemand)

Αββασίδες

Les différentes capitales

Damas	Dynastie omeyyade
Bagdad (Samarra)	Dynastie abbasside (de 836 à 892)
Cordoue	Califat indépendant à partir de 756

La naissance de l'islam

- Territoires musulmans à la mort de Mohamed (632)
- Ville sainte de l'islam

L'expansion de l'islam

- Batailles
- Capitale
- Grande cité
- Empire en 661 (début de l'Empire omeyyade)
- Empire en 750 (début de l'Empire abbasside)

Territoires voisins

- Empire byzantin en 750
- Royaumes francs
- Royaume des Lombards

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο - 10^ος αι.

Αββασίδες 750 -

❖ Άλλες πόλεις που αναπτύχθηκαν την περίοδο αυτήν

- ❖ Κουφά
- ❖ Χαλέπι
- ❖ Βασόρα
- ❖ Σφαξ
- ❖ Φεζ
- ❖ Καιρουάν
- ❖ Γρανάδα
- ❖ Σεβίλλη
- ❖ Τολέδο
- ❖ Κόρδοβα

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι.

Αββασίδες

- ❖ Ωμή πλίνθος με επίχρισμα
- ❖ Ψημένες πλίνθοι
- ❖ Ισόδομο σύστημα δομής
- ❖ Προσόψεις – διακόσμηση με πλίνθους
- ❖ Εφυαλωμένα πλακίδια
- ❖ Πλακολιθοδομές με ασβεστολιθικούς και γυψοκονίαμα
- ❖ Στέγες ξύλινες
- ❖ Α) παράλληλα δικλινή επίπεδα
- ❖ Β) οριζόντια δώματα
- ❖ Κτιστοί θόλοι
- ❖ Τρούλοι με νευρώσεις
- ❖ Κατασκευές με διασταυρούμενα τόξα

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι.

- ❖ Δυναστεία Αββασιδών
- ❖ Τέμενος Κόρδοβας 8^ος – 11^ος αι.
- ❖ Πρωτεύουσα χαλιφάτου Ισπανίας
- ❖ Υπόστυλη αίθουσα με 19 κλίτη
- ❖ 179X128μ
- ❖ Ρατίο με πορτοκαλιές
- ❖ Μιναρές 93 μ

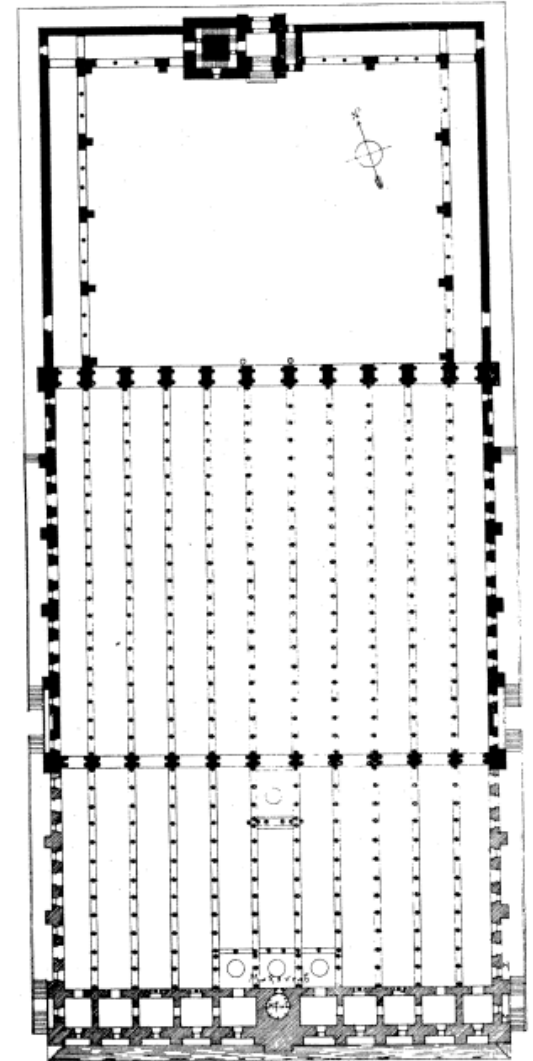

Fig. 1. Cordoba mosque. Plan in 965. (After C. Nizet, *La Mosquée de Cordoue*, p. 3)

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι.

- ❖ Τέμενος Κόρδοβας 8^{ος} – 11^{ος} αι.
- ❖ Πρωτεύουσα χαλιφάτου Ισπανίας
- ❖ Υπόστυλη αίθουσα με 19 κλίτη
- ❖ 179X128μ
- ❖ RATIO με πορτοκαλιές
- ❖ Μιναρές 93 μ

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι.

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι.

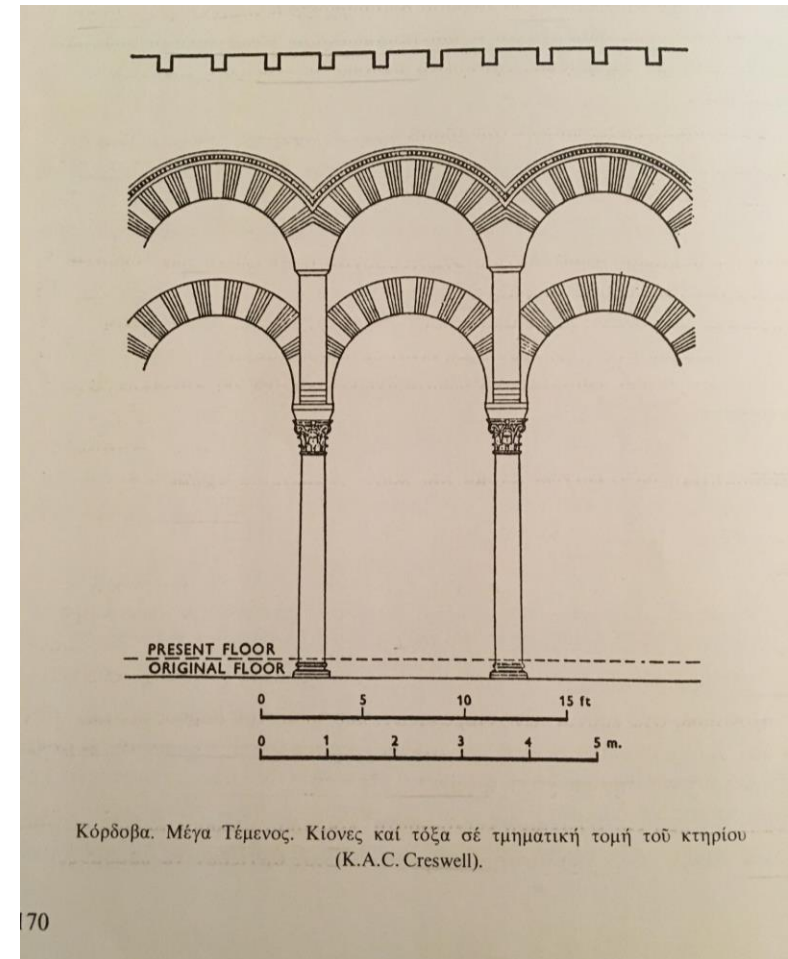
- ❖ Τέμενος Κόρδοβας 8^{ος} – 11^{ος} αι.
- ❖ Πρωτεύουσα χαλιφάτου Ισπανίας
- ❖ Υπόστυλη αίθουσα με 19 κλίτη
- ❖ 179X128μ
- ❖ RATIO με πορτοκαλιές
- ❖ Μιναρές 93 μ

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι.

- ❖ Τοξοστοιχίες – διπλά καθ' ύψος τόξα
- ❖ Εναλλαγή λευκών μαρμάρινων θολιτών με κόκκινα τούβλα
- ❖ 850 κίονες – δάσος
- ❖ Ατέρμων χώρος
- ❖ Αίσθημα υψηλού

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι.

- ❖ Μετά την εκδίωξη των Αράβων, κτίσθηκε στο κέντρο εκκλησία 16^ος αι.
- ❖ Φωτισμός
- ❖ Δικλινείς ξύλινες στέγες
- ❖ Μιχράμπ - δωμάτιο

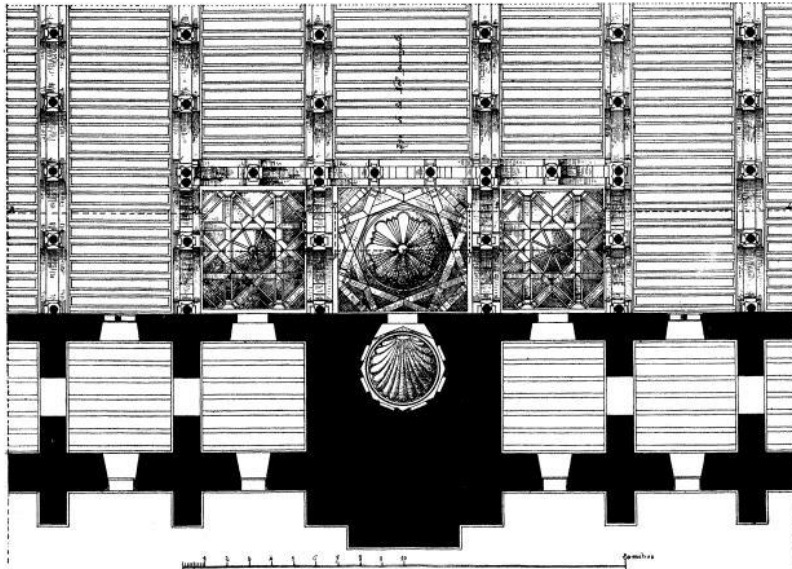
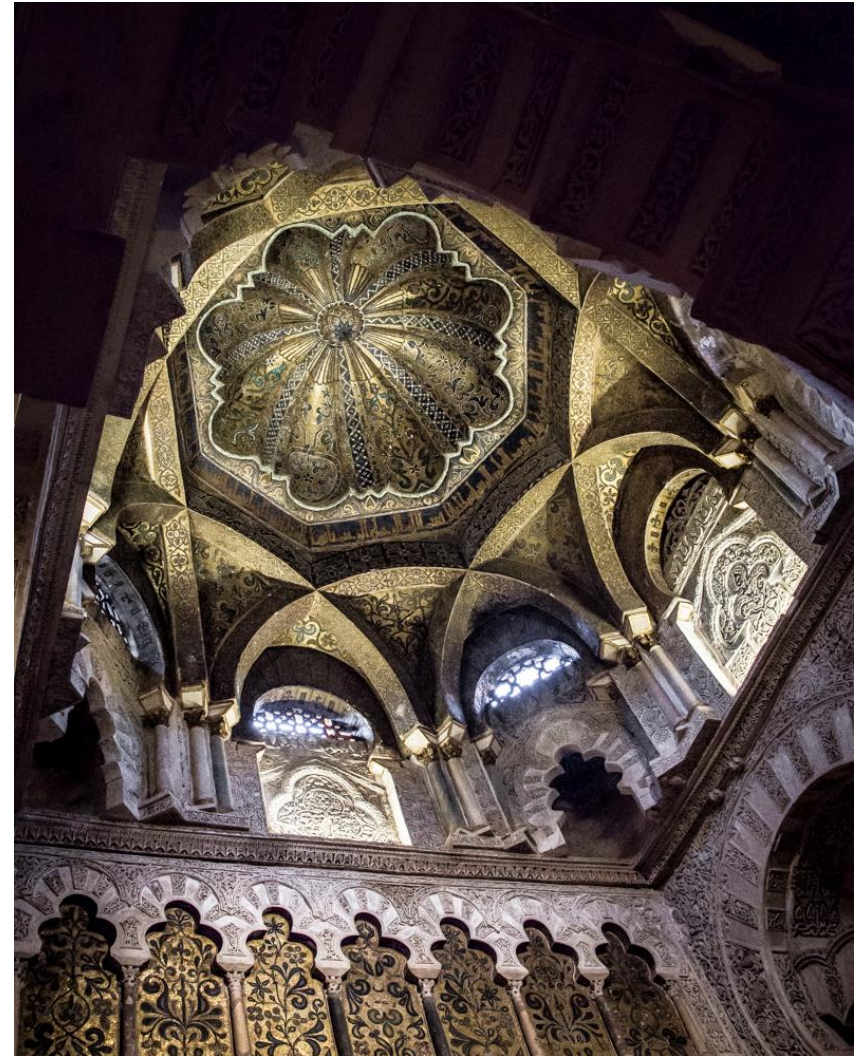

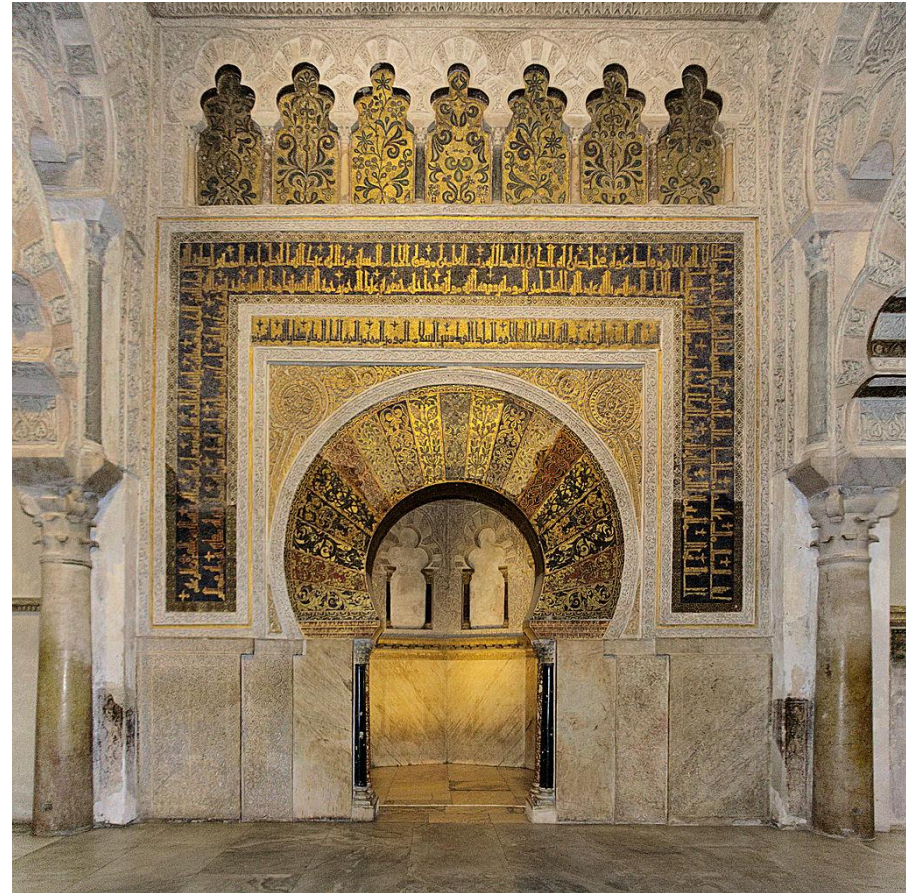
Fig. 11. Cordoba mosque. Plan of mihrab and maqsura. (After C. Nizet, *La Mosquée de Cordoue*, p.24)

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο – 10^ος αι.

- ❖ Μετά την εκδίωξη των Αράβων, κτίσθηκε στο κέντρο εκκλησία 16^ος αι.
- ❖ Φωτισμός
- ❖ Δικλινείς ξύλινες στέγες
- ❖ Μιχράμπ - δωμάτιο

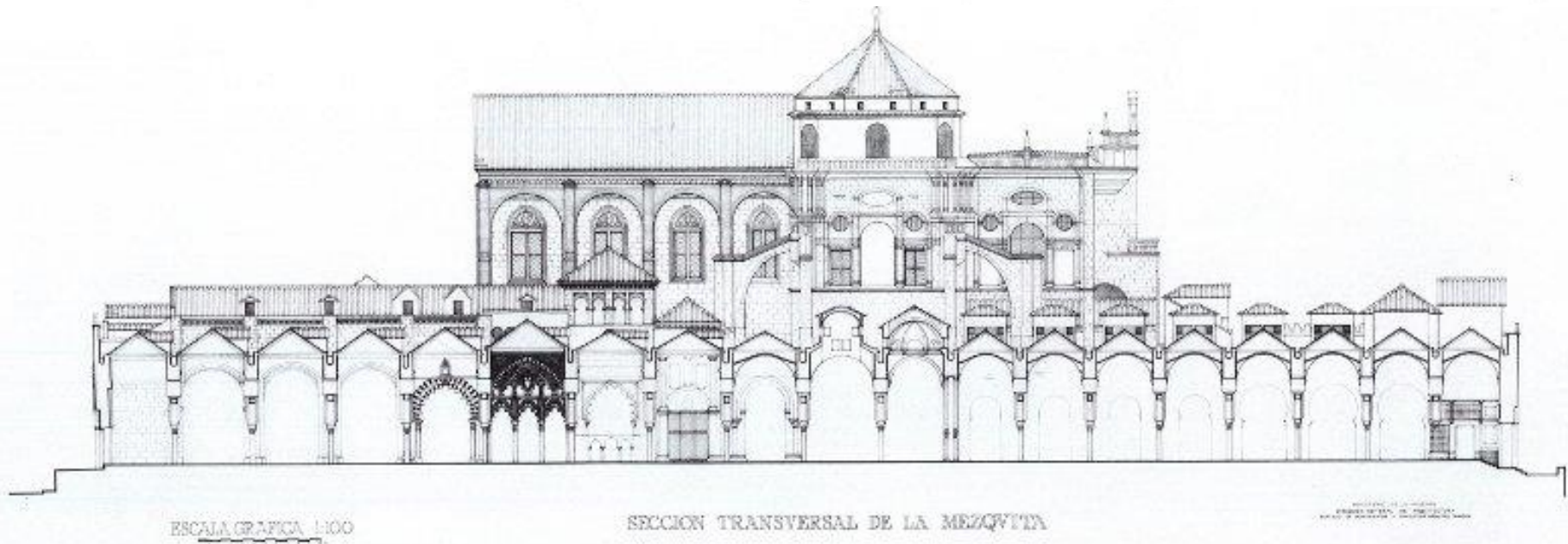
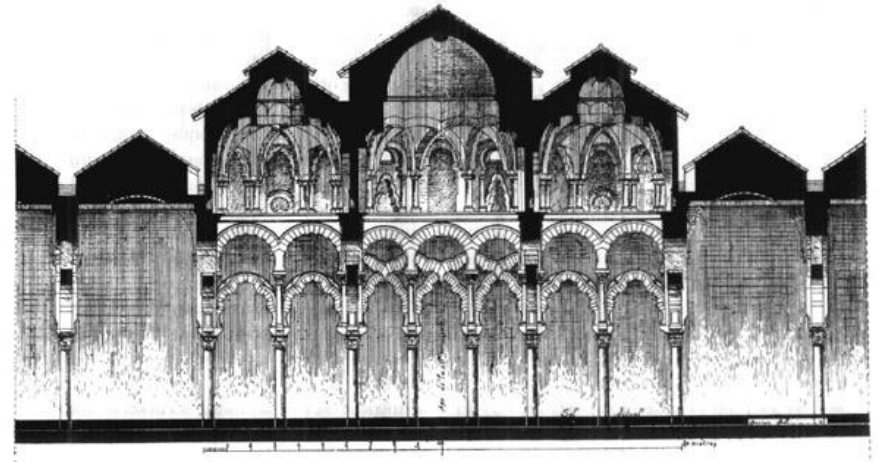
Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο - 10^ος αι.

Παλαιότερα πρότυπα Ομαγιάδων

Ψηφιδωτά από βυζαντινούς τεχνίτες

965 Νικηφόρος Φωκάς

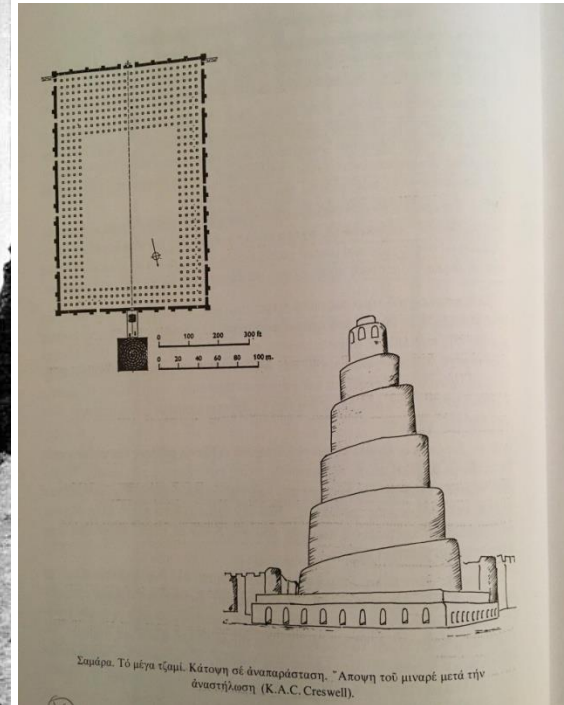
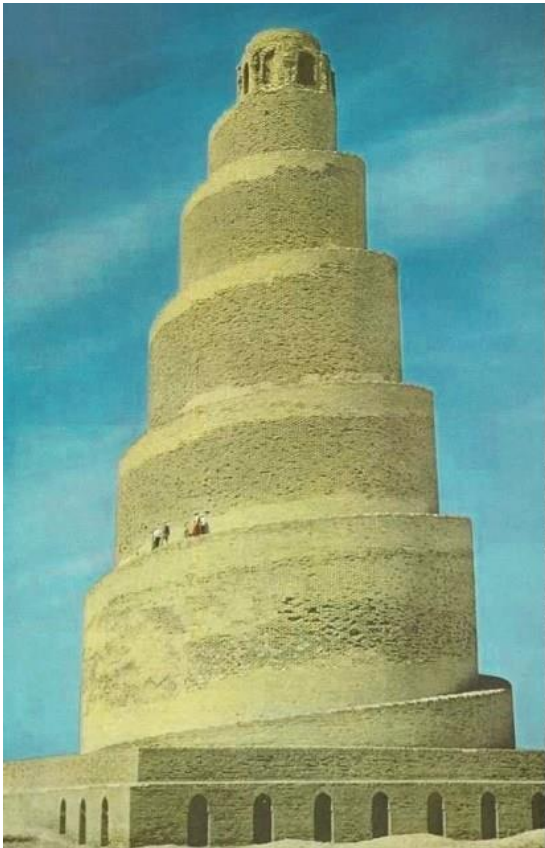
ESCALA GRAFICA 1:100

SECCION TRANSVERSAL DE LA MEZQUITA

ARQUITECTURA DE LA UNIVERSIDAD DE SEVILLA

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ 7^ο - 10^ος αι.

Σαμάρρα Ιράκ

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

7^ο - 10^ος αι.

Σούσα Τυνησία

